

Më shumë dëm sesa dobi: Analizë e propozimit për krijimin e një Gjykate Komerciale në Kosovë

Korrik 2021

GROUP FOR LEGAL
AND POLITICAL
STUDIES

GRUPI PËR STUDIME
JURIDIKE DHE
POLITIKE

Grupi për Studime Juridike dhe Politike

Është një organizatë e pavaraur, jopartiake dhe jo-fitimprurëse e politikave publike me qendër në Prishtinë, Kosovë.

Misioni ynë është që të zhvillojmë hulumtime të besueshme në fushën e politikës, ligjit dhe ekonomisë dhe të shtyjme përpara zgjidhjet e politikave që adresojnë dështimet dhe/ ose trajtojnë problemet në fushat e politikave të lartpërmendura.

legalpoliticalstudies.org

MË SHUMË DËM SESA DOBI: NJË ANALIZË E PROPOZIMIT PËR KRIJIMIN E NJË GJYKATE KOMERCIALE NË KOSOVË

Autore: *Reze Hoxha Zhuja

© Grupi për Studime Juridike dhe Politike, Korrik 2021.

Opinionet e shprehura në këtë dokument jo domosdoshmërisht pasqyrojnë qëndrimet e stafit të Grupit për Studime Juridike dhe Politike, donatorëve e këshillit, stafit të tyre, apo anëtarëve të bordit. Të gjitha të drejtat janë të rezervuara. Asnjë pjesë e këtij publikimi nuk mund të riprodhohet apo përdoret në çfarëdo forme pa leje paraprake. Për kërkesa të kësaj natyre kontaktoni zyrën administrative të Grupit për Studime Juridike dhe Politike.

Grupi për Studime Juridike dhe Politike
Rr. "Rexhep Luci", 16/1
Prishtinë 10 000, Kosovë
Ueb : www.legalpoliticalstudies.org
E-mail: office@legalpoliticalstudies.org
Tel/fax.: +381 38 234 456

* Hulumtuese e Lartë, Grupi për Studime Juridike dhe Politike

 HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG

Kjo Analizë e Politikave është publikuar në kuadër të projektit të titulluar: "Forcimi i Rolit të Shoqërisë Civile në Monitorimin dhe Vlerësimin e Zbatimit të Përgjithshëm të Rishikimit Funkcional të Reformës së Sektorit të Drejtësisë në Kosovë", mbështetur nga Fondacioni Heinrich Böll. Opinionet e shprehura në këtë raport janë vetëm ato të Grupit për Studime Ligjore dhe Politike.

HYRJE

Një **sistem gjyqësor efikas** është jo më pak se themelor për sundimin e ligjit.¹ Që sistemi i drejtësisë të konsiderohet efektiv, ai duhet të përbëhet nga gjykata të qasshme, gjyqtarë dhe prokurorë profesionistë, të pavarur dhe të kualifikuar, të cilët sigurojnë drejtësi cilësore dhe rrisin besimin e publikut. Ndër të tjera, sistemi i drejtësisë është shumë i rëndësishëm edhe për funksionimin e tregut dhe tregtisë. Ai siguron **një kornizë të shëndoshë për zgjidhjen e drejtë të mosmarrëveshjeve, përfshirë mosmarrëveshjet e biznesit**. Mosmarrëveshjet komerciale përcaktohen si mosmarrëveshje të një natyre komerciale ose biznesi që përfshijnë kompani ose individë.² Çdo mosmarrëveshje materiale (përfshirë çdo mosmarrëveshje të pretenduar mbi çmimin, kushtet e faturës, sasinë, cilësinë ose dorëzimin e vonuar dhe pretendimet e lirit nga përgjegjësia, kundërpadia ose ndonjë padi të pretenduar të zbritjes, kompensimit ose kundërpadisë apo ndryshe) që lind në lidhje me një kontratë, konsiderohet një **mosmarrëveshje komerciale**. Performanca e dobët e gjyqësorit në trajtimin e çështjeve komerciale çon në mënyrë të pashmangshme në **humbjen e besimit të publikut dhe biznesit**. Kjo ndikon negativisht në sektorin privat dhe investitorët e huaj direkt. Shkurtimisht, sistemi gjyqësor efikas është thelbësor për prosperitetin ekonomik³. Kjo analizë konsideron se si dhe pse Kosova nuk bën përjashtim nga këto rregulla dhe cila është mënyra më e mirë për të adresuar problemet e identifikuar.

Ky punim **synon të diskutojë dhe shqyrtojë kornizën aktuale ligjore të gjykatave të rregullta në Kosovë**, me theks të veçantë në Departamentin e Çështjeve Komerciale dhe Departamentin e Çështjeve Administrative, gjetjet e RFSSL dhe projektligjin aktual mbi Gjykatën Komerciale. Analiza fillon duke ofruar një përmbledhje të modelit aktual dhe problemeve të identifikuar nga RFSSL. Seksioni i mëposhtëm ofron një analizë të detajuar të projektligjit për gjykatat komerciale dhe nevojën e krijimit të një Gjykate Komerciale në vetvete, si dhe çështjeve që lidhen me të, duke u përqendruar në një alternativë për krijimin e një Gjykate Komerciale. Në seksionin tjetër, analiza do të përqendrohet në tejkalimin e problemeve të identifikuar dhe shtyrjen e rrugës së duhur përpara. Së fundmi, punimi ofron rekomandime të politikave për drejtësi Komerciale më efikase, e cila siguron një mjedis të favorshëm për komunitetin e biznesit të Kosovës dhe investitorët e huaj.

I. ZGJIDHJA E MOSMARRËVESHJEVE KOMERCIALE NË RAJON DHE NË KOSOVË

Si i trajtojnë vendet e tjera në rajon mosmarrëveshjet Komerciale

Mosmarrëveshjet komerciale mund të trajtohen në mënyra të ndryshme në varësi të kornizës ligjore të vendit në fjalë. Një mënyrë e mundshme për të trajtuar mosmarrëveshjet Komerciale është krijimi i gjykatave speciale, siç janë gjykatat komerciale. Gjykatat komerciale janë gjykata, funksioni i të cilave drejtohet ekskluzivisht në trajtimin e mosmarrëveshjeve në lidhje me tregjet, tregtinë dhe të drejtat e tyre.⁴ Një gjykatë efektive komerciale mundëson zbatimin e kontratave, ofron zgjidhje të drejtë të mosmarrëveshjeve dhe u mundëson bizneseve

¹ DIFC.(2016). 'Drejtësia komerciale në fshatin global: Roli I gjykatave komerciale'. Në dispozicion në: <https://bit.ly/3ib7Ohy>

² 'Def. i Mosmarrëveshjeve Komerciale. Mosmarrëveshjet komerciale përcaktohen si mosmarrëveshje të një natyre komerciale ose biznesi që përfshijnë biznese ose individë. Ligji i Brendshëm. Në dispozicion në: <https://bit.ly/3zEdy9A>

³DIFC (2016) Drejtësia komerciale në fshatin global: Roli I gjykatave komerciale'. Në dispozicion në: <https://bit.ly/3i66H2W>

⁴ Ibid.

të zgjidhin mosmarrëveshjet e tyre. Një shembull se si mosmarrëveshjet komerciale mund të trajtohen nga një gjykatë speciale demonstron nga **gjykatat komerciale në Francë, Kroaci dhe Mal të Zi**. Më e rëndësishmja, në Francë, gjykatat komerciale dëgjojnë mosmarrëveshjet midis tregtarëve, institucioneve financiare, të kompanive të kreditit dhe të kompanive Komerciale.⁵Në rastin e Kroacisë, gjykatat komerciale shqyrtojnë çështje në shtatë gjykatat e shkallës së parë dhe shkallës së dytë të vendit, kjo e fundit që gjithashtu shërben si shkallë e fundit.⁶ Shembulli i Malit Zi bazohet në një gjykatë të vetme komerciale e cila shqyrton çështjet në shkallën e parë.⁷ Sa i përket shkallës së dytë, në Malin e Zi të gjitha çështjet Komerciale të trajtuara nga gjykata komerciale dëgjojnë nga Gjykata e Apelit e vendosur për të gjithë territorin e Malit të Zi për të vendosur mbi ankesat kundër shkallës së parë, përfshirë ankesat kundër vendimeve të gjykatave komerciale.⁸ Në anën tjetër, mosmarrëveshjet komerciale mund të trajtohen nga departamentet komerciale ose seksionet e gjykatave civile. Këto dy subjekte brenda gjykatave civile merren vetëm me çështje komerciale dhe janë të specializuara në këtë fushë. Gjyqtarët profesionistë janë të angazhuar dhe trajnuar vazhdimisht në çështjet komerciale. Këtë sistem mund ta gjejmë duke u përdorur në Shqipëri, ku gjykatat civile kanë seksione komerciale/administrative.⁹

Kështu është **rasti edhe në Kosovë**, vetëm se çështjet komerciale trajtohen veçanërisht nga departamenti i Gjykatës Themelore të Prishtinës për Çështje Komerciale. Ndarja për mosmarrëveshjet në lidhje me investitorët e huaj erdhi në vitin 2018 me qëllim për të rritur efikasitetin e departamentit.¹⁰ Në vitin 2020, Ministria e Drejtësisë paraqiti një projektligj për gjykatën komerciale që synon krijimin e një gjykate të specializuar për t'u marrë me të gjitha mosmarrëveshjet afariste dhe administrative të iniciuara nga organizatat e biznesit në të gjithë vendin. Krijimi i një gjykate të tillë u mbështet nga gjetjet e dala nga Rishikimi Funkcional i Sektorit të Sundimit të Ligjit (RFSSL) në Kosovë.

Korniza aktuale ligjore dhe përpjekja për të krijuar një Gjykatë Komerciale në Kosovë

I gjithë sistemi gjyqësor në Kosovë kaloi një **reformë të madhe në vitin 2010 me Ligjin për Gjykatat**.¹¹ Ky ligj rregulloi organizimin, funksionimin dhe juridiksionin e gjykatave në Republikën e Kosovës. Ai specifikoi që sistemi gjyqësor duhet të përbëhet nga shtatë Gjykata Themelore në shtatë rajone në Kosovë, përveç një Gjykate të Apelit dhe një Gjykate Supreme. Shpjegimi më i detajuar për secilën gjykatë është më poshtë.

Gjykata e Apelit është themeluar në Prishtinë dhe funksionon si gjykata e shkallës së dytë me juridiksion territorial në të gjithë Republikën e Kosovës, ndërsa **Gjykata Supreme** vepron si autoriteti më i lartë gjyqësor në Kosovë dhe ka juridiksion mbi të gjithë vendin.

Kur bëhet fjalë për **gjykatat themelore**, secila ka degët e saj dhe tre departamentet kryesore: departamenti për Krime të Rënda, departamenti i Përgjithshëm dhe departamenti për të Miturit. Vetëm Gjykata Themelore e Prishtinës ka tre departamente shtesë me kompetencë në të gjithë vendin: departamenti për Çështje Komerciale, departamenti për Çështje Administrative dhe departamenti Special për çështje nën juridiksionin e Prokurorisë Speciale të Republikës së Kosovës.¹²Me qëllim të shqyrtimit dhe gjykimit të të gjitha ankesave të paraqitura kundër

⁵Daille-Duclos. (2016). "Procedurat civile dhe komerciale në Francë ". Në dispozicion në: <https://bit.ly/3I5PSqw>

⁶Kushtetuta e Republikës së Kroacisë. Në dispozicion në: Gazeta Zyrtare e Republikës së Kroacisë, Narodnenovine, no. 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10

⁷Ligji për Gjykatat e Malit të Zi, Neni 17. Në dispozicion në: <https://bit.ly/377DEpb>

⁸Ligji për Gjykatat e Malit të Zi, Neni 19. Në dispozicion në: <https://bit.ly/3yc2H6r>

⁹BERZH Ligjet Komerciale të Shqipërisë '. 2013. Në dispozicion në: <https://bit.ly/3x9XE56>

¹⁰Kuvendi I Kosovës, Ligji Nr. 06/L-054 për Gjykatat, në dispozicion në: <https://bit.ly/3I9gas3>

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

vendimeve të departamentit të Çështjeve Komerciale të Gjykatës Themelore të Prishtinës, u krijua një departament i Çështjeve Komerciale brenda Gjykatës së Apelit. Ligji hyri në fuqi në vitin 2013 dhe më vonë u ndryshua në vitin 2018 për të krijuar një divizion për mosmarrëveshje në lidhje me investitorët e huaj dhe për të rritur efikasitetin e departamentit të ri.¹³

Ligji parashikon që **departamenti i Çështjeve Komerciale** gjykon mosmarrëveshjet midis organizatave të biznesit vendas dhe të huaj në lidhje me çështjet e tyre të përbashkëta të biznesit, proceset e riorganizimit, falimentimit dhe likuidimit. Në mënyrë të ngjashme, ligji gjithashtu trajton çdo mosmarrëveshje të tillë që ka të bëjë me pengimin e posedimit, dëmtimin e konkurrencës, keqpërdorimin ose monopolin, pozicionin dominues të tregut, marrëveshjet monopolistike (përfshirë vlerësimin e paligjshmërisë), mbrojtjen e kopjimit dhe të drejtat industriale, dhe përfundimisht mosmarrëveshjet që përfshijnë kompanitë e aviacionit. Këto çështje të lartpërmendura gjykohen nga gjyqtarë individualë profesionistë dhe nuk gjykohen në organet e kolegjit në shkallën e parë. Në shkallën e dytë, këto çështje gjykohen nga organet e kolegjit të përbërë nga gjyqtarë profesionistë.

Departamenti për Çështje Administrative, nga ana tjetër, siç u përmend më lart, gjykon dhe vendos për mosmarrëveshjet administrative kundër akteve të formës së prerë administrative.¹⁴ Për më tepër, ligji parashikon që brenda këtij departamenti të funksionojë ndarja fiskale në lidhje me proceset gjyqësore kundër akteve të formës së prerë administrative në çështjet që lidhen me doganat dhe çështjet e taksave, tatimin në pronë të paluajtshme dhe çdo taksë ose kontribut tjetër i aplikuar në vend. Departamenti për Çështje Administrative merret gjithashtu me disa mosmarrëveshje Komerciale që përfshijnë institucione publike si një nga palët. Si i tillë, komuniteti i biznesit dhe investitorët (në varësi të natyrës së çështjes së tyre) mund të t'u drejtohen të dy këtyre departamenteve për mosmarrëveshjet e tyre për t'u diskutuar. Pra, është argumentuar që një rregullore e tillë i bën mandatet dhe juridiksionin të paqartë, gjë që nga ana tjetër ndikon drejtpërdrejtë në komunitetin e biznesit në Kosovë.¹⁵ Për shkak të kësaj, filluan diskutimet për krijimin e një Gjykate Komerciale, si një gjykatë e specializuar me juridiksion për të zgjidhur të gjitha çështjet me natyrë komerciale. Gjykata Komerciale si një institucion alternativ i Republikës së Kosovës diskutohet tutje më poshtë.

II. GJETJET E PROCESIT TË RISHIKIMIT FUNKSIONAL TË SEKTORIT TË SUNDIMIT TË LIGJIT MBI DREJTËSINË KOMERCIALE

Në vitin 2019, Ministria e Drejtësisë (MD) filloi Procesin e Rishikimit Funkcional të Sektorit të Sundimit të Ligjit (RFSSL). Qëllimi i RFSSL ka qenë ofrimi i një reforme gjithëpërfshirëse të sektorit të sundimit të ligjit për të adresuar çështje që lidhen me kënaqshmërinë e publikut, të përshpejtojë zhvillimin ekonomik dhe të lehtësojë integrimin e Kosovës në Bashkimin Evropian, duke përfshirë çështjet komerciale.¹⁶ Paralelisht me reformën RFSSL, qeveria nisi Programin Kombëtar për Reformën Ekonomike (2019-2021) dhe paraqiti një Koncept Dokument 2019-2021 mbi Reformën Gjyqësore për Drejtësinë Komerciale, ndërsa Ministria e Drejtësisë hartoi Ligjin për Gjykatën Komerciale në 2020.¹⁷ Gjatë RFSSL, një analizë e politikave (dokumenti politik i RFSSL) që identifikon problemet e shtyllës komerciale u përgatit nga ekspertët e angazhuar në proces.

---

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ministria e Drejtësisë. 'Drejtësia për zhvillim: Shënim i politikave për drejtësinë komerciale'. Prill 2019

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ministria e Drejtësisë. Projektligji për Gjykatën Komerciale. Shtator 2020. Në dispozicion në: <https://bit.ly/3f5KakS>

Dokumenti i politikës i RFSSL identifikoi **tre probleme kryesore në lidhje me drejtësinë komerciale në Kosovë, të përmbledhura më poshtë:**

- i). Periudha e gjatë kohore e nevojshme për të zgjidhur një mosmarrëveshje (mesatarisht tre vjet);
- ii). Cilësia e pakënaqshme e aktgjykimeve të shqiptuara;
- iii). Struktura ekzistuese e gjykatës nuk korrespondon me legjislacionin komercial në zhvillim dhe aktivitetin e biznesit privat.¹⁸

Në lidhje me problemin **e kohëzgjatjes së zgjidhjes së mosmarrëveshjeve**, dokumenti i politikave RFSSL vlerësoi se numri i gjyqtarëve të angazhuar në departamentin për Çështjet Komerciale ishte shkaku kryesor i problemit. Tani janë 5 gjyqtarë të angazhuar në shkallën e parë, dhe 2 gjyqtarë në të dytën, gjë që është e pamjaftueshme. Problemi vijues i **gjykimeve jo të kënaqshme** rrjedh nga mungesa e specializimit të gjyqtarëve për çështjet komerciale, e cila natyrisht ndikon në cilësinë e vendimeve. Problemi i tretë konsiderohet të burojë nga rregullimi i ofruar nga Ligji për Gjykatat, i cili përcakton që departamenti për **Çështjet Komerciale nuk merret me kundërshtimet për ekzekutimin e çështjeve të tyre** apo rastevetjera ndërmjet personave juridik. Juridiksioni për çështjet fiskale dhe të lidhura me taksat, si dhe konkurrenca dhe ankesat ndaj vendimeve të Organit Shqyrtues të Prokurimit, Agjencisë së Regjistrimit të Bizneseve dhe Agjencisë së Pronës Intelektuale, janë nën departamentin e Çështjeve Administrative. Sidoqoftë, ky departament është gjithashtu me një staf të ulët, gjë që çon në vonesa në zgjidhjen e mosmarrëveshjeve dhe pakënaqësi në lidhje me vendimet.¹⁹

Më në fund, studimi nënvizoi **se juridiksioni i përzier i të dy departamenteve mbi çështjet komerciale pengon zgjidhjen sa më të shpejtë të mosmarrëveshjeve midiskompanive**. Sipas dokumentit të politikës RFSSL, një zgjidhje e mundshme mund të jetë krijimi i një Gjykate Komerciale të specializuar që përfshin kompetencat e të dy departamenteve mbi çështjet komerciale. Gjykata do t'u ofronte bizneseve dhe investitorëve ndërkombëtarë një adresë të vetme për zgjidhjen e të gjitha mosmarrëveshjeve gjyqësore. Për më tepër, gjykata e re e propozuar do të shkëpus kontestet komerciale nga Gjykata Themelore. Një zgjidhje tjetër më pak e preferuar e paraqitur ishte zgjerimi i departamentit për juridiksionin e çështjeve Komerciale për të mbuluar pjesërisht mosmarrëveshjet administrative ku bizneset janë palë. Studimi zbuloi se nuk do të ndryshonte domosdoshmërisht situatën në terren, por do të përmirësonte bashkëpunimin dhe rregullat ndërmjet departamenteve, strukturimin e menaxhimit dhe personelin. Ky opsion nuk është aq ideal, sepse ai do të linte departamentin për çështje komerciale (përfshirë stafin e tij, buxhetin dhe administratën) nën Gjykatën Themelore, dhe rezultatet e pritura do të ishin më të vogla.

Në përgjithësi, dokumenti i politikës RFSSL argumentoi **që trajtimi i çështjeve komerciale nga një shtyllë e sistemit të drejtësisë rrit efikasitetin**. Jo vetëm sepse çështjet do të trajtoheshin nga gjyqtarë ekspertë për këtë çështje, por më e rëndësishmja do të ulte rrezikun e të bërit biznes, të pasurit mosmarrëveshje dhe humbjen e fitimit sepse të gjitha këto aspekte do të mbroheshin nga një gjykatë që merret ekskluzivisht me këto çështje.²⁰

---

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ministria e Drejtësisë, (2020), "Ministria e Drejtësisë, Selim Selimi ka një vendim në emër të përfaqësuesve të ekonomisë, diskuton për themelimin e Gjykatës Komerciale/Ministri i Drejtësisë, Selim Selimi u takua me përfaqësuesit e Dhomave Komerciale për të diskutuar krijimin e Gjykatës Komerciale", [Njoftim për shtyp], 13 gusht.

Themelimi i Gjykatës Komerciale si zgjidhje e preferuar

Projektligji për Gjykatën Komerciale synon krijimin dhe rregullimin e organizimit dhe funksionimit të gjykatës komerciale në Kosovë.²¹ Ky ligj u hartua në vitin 2020 kurse në vitin 2021 iu nënshtrua disa ndryshimeve. Ai bazohet **në parimet e pavarësisë dhe paanësisë**, duke deklaruar se gjykata do të vendosë për të gjitha çështjet në përputhje me Kushtetutën dhe ligjin. Vendimet e gjyqtarëve do të jenë të pavarura, të paanshme dhe të pandikuara nga persona fizikë ose juridikë, përfshirë dhe organet publike.²² Bazat e tjera të përcaktuara në Ligjin në fjalë përfshijnë parimin e transparencës dhe nevojën që përbërja e gjykatës Komerciale të ndjekë përbërjen e gjyqësorit të Kosovës dhe të pasqyrojë vlerat kushtetuese të vendit për diversitetin etnik dhe barazinë gjinore.²³ Ligji do të zbatohet për të gjithë personat juridikë dhe fizikë në Kosovë, përfshirë organizatat e biznesit siç përcaktohet në Ligjin për Organizimin e Biznesit.²⁴

Ndryshe nga modeli aktual, ky projektligj synon që Gjykata Komerciale të përfshijë **juridiksionin komercial dhe administrativ**, duke përfshirë të gjitha mosmarrëveshjet afariste dhe administrative të iniciuara nga organizatat e biznesit në të gjithë territorin e Kosovës.²⁵ Ligji ofroi përkufizimin e tij të mosmarrëveshjeve të biznesit dhe mbuloi të gjitha mosmarrëveshjet midis organizatave të biznesit, organizatave të biznesit dhe njësive publike, si dhe të gjitha konfliktet administrative të organizatave të biznesit.²⁶ Në lidhje me vendosjen e Gjykatës, plani është ta vendosin atë në Prishtinë.²⁷

Projektligji parashikon që Gjykata Komerciale të gjykojë çështje brenda juridiksionit të saj në të dy **dhomate shkallës së parë dhe dhomat e shkallës së dytë**.²⁸ Dhomat e shkallës së parë të Gjykatës Komerciale përbëhen nga katër departamente të ndara: Departamenti i Çështjeve Komerciale, Departamenti Fiskal, Departamenti i Çështjeve Administrative dhe Departamenti i Përgjithshëm.²⁹ Dhoma e shkallës së dytë nuk parashikohet të ketë departamente, por vendos në një panel të përbërë nga tre gjyqtarë profesionistë.³⁰ Gjykata Komerciale duhet të ketë **minimum njëzet gjyqtarë**.³¹ Projektligji përcakton që **Kryetari i Gjykatës mund të vendosë për krijimin e divizioneve të specializuara** në dhomat e shkallës së parë.³²

Për më tepër, ajo prezanton një strukturë të re në sistemin gjyqësor në Kosovë, referuar si **njësia ligjore**, e cila i përgjigjet drejtpërdrejt Kryetarit të Gjykatës.³³ Njësia ligjore kryen detyrat e saj në mbështetje të punës së gjyqtarëve duke kryer kërkime dhe analiza ligjore, duke ndihmuar në hartimin e raporteve, vendimeve dhe materialeve të tjera ligjore.³⁴ Një risi tjetër e ofruar nga ky projektligj **është juridiksioni i kufizuar i Gjykatës Supreme** dhe kufizimet në përdorimin e mjeteve juridike të jashtëzakonshme. Rishikimi lejohet vetëm nëse vlera e

---

²¹Ministria e Drejtësisë. Projektligji për Gjykatën Komerciale. Neni 1. Shtator 2020. Në dispozicion në: <https://bit.ly/3r17eLl>

²²Ibid. Kapitulli 2.

²³Ibid. Neni 7.

²⁴Ibid. Neni 13.

²⁵Ibid.

²⁶Ibid. Neni 4.

²⁷Ibid Neni3.

²⁸Ibid. Neni10.

²⁹Ibid. Neni 10.

³⁰Ibid.

³¹Ibid.

³²IbidNeni 22, para 3.

³³Ibid. Neni 25.

³⁴Ibid.

mosmarrëveshjes është mbi 50,000.00 Euro (pesëdhjetë mijë euro), dhe nuk është përfshirë kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë.³⁵

Sipas të lartpërmendurave, Ministria e Drejtësisë propozon krijimin e Gjykatës Komerciale sipas parashikimeve të Projektligjit si mjet për të zgjidhur problemet e drejtësisë komerciale të identifikuar në Procesin e Rishikimit Funkcional të Sektorit të Sundimit të Ligjit. Seksionet e mëposhtme të punimit shqyrtojnë të gjitha argumentet e këtij mendimi në thellësi dhe arrijnë në përfundimin se kjo nuk do të zgjidhte problemet, por përkundrazi do të përkeqësonte situatën.

NË DETAJE: Vlerësimi i problemeve të identifikuara nga RFSSL

a) A paraqet problem për drejtësinë komerciale periudha e nevojshme për të zgjidhur një mosmarrëveshje?

Siç është elaboruar më lartë, problemi i parë i identifikuar nga RFSSL është periudha kohore e nevojshme për të zgjidhur një mosmarrëveshje, e cila mesatarisht është tre vjet. Për të analizuar një çështje të tillë, duhet të matet **shkalla e efikasitetit mujor e departamenteve** dhe të identifikohet se ku qëndron problemi. **Mënyra për ta matur shkallën e efikasitetit në një departament është** duke llogaritur raportin midis numrit të çështjeve të zgjidhura nga numri i çështjeve të pranuar për në një periudhë të caktuar, të shprehur në përqindje.

Departamenti për Çështje Komerciale përbëhet nga pesë gjyqtarë, njëri prej tyre shërben në divizionin për mosmarrëveshjet e investitorëve të huaj. Departamenti për Çështje Komerciale në Gjykatën e Apelit përbëhet nga dy gjyqtarë. Sipas raportit vjetor të Këshillit Gjyqësor të Kosovës (KGJK), 659 raste komerciale janë pranuar nga ky departament dhe 697 janë zgjidhur gjatë vitit 2018. Kjo e bën shkallën e efikasitetit të vitit 2018 në 105.77%,³⁶ që do të thotë se departamenti i Çështjeve Komerciale zgjidhi më shumë çështje sesa kishte marrë. Në vitin 2019, numri i çështjeve komerciale të pranuar ishte 832 dhe numri i çështjeve të zgjidhura ishte 715. Prandaj, me një shkallë të efikasitetit, prej 85.9%,³⁷ departamenti i specializuar zgjidhi më pak raste sesa kishte marrë gjatë vitit 2019. Në vitin 2020, numri i çështjeve komerciale të pranuar ishte 726 dhe numri i çështjeve të zgjidhura ishte 576, duke përbërë 79.33% shkallën e efikasitetit. Duke parë normat mujore, numri mesatar i rasteve të zgjidhura në departamentin e çështjeve komerciale brenda një muaji është 12.³⁸ Duke u bazuar në statistikat, shkalla e efikasitetit të departamentit të Çështjeve Komerciale **ka filluar të zvogëlohet gjatë tre viteve të fundit**. Pavarësisht, performanca e departamentit për Çështje Komerciale mund të vlerësohet si arritje e kënaqshme gjatë këtyreviteve.

Departamenti për Çështje Administrative në Gjykatën Themelore të Prishtinës përbëhet nga 12 gjyqtarë, 9 prej tyre të angazhuar në departament dhe 3 të angazhuar në divizionin fiskal. Departamenti për Çështje Administrative në Gjykatën e Apelit përbëhet nga 2 gjyqtarë. Sipas raportit të KGJK-së, gjatë vitit 2018, departamenti për Çështje Administrative në Gjykatën Themelore pranoi 665 çështje, dhe 784 çështje u zgjidhën, duke rezultuar në një shkallë të efikasitetit prej 112.48%. Në vitin 2019, shkalla e efikasitetit të departamentit u ul ndjeshëm në 79.79%, duke pasur parasysh se 1034 raste ishin pranuar dhe 825 raste ishin zgjidhur. Në vitin

³⁵ Ibid. Neni 14.

³⁶ Këshilli Gjyqësor i Kosovës, 2018, 'Raporti statistikor vjetor i gjykatave 2018 / Raporti vjetor statistikor i gjykatave 2018', në dispozicion në: <https://bit.ly/3BSljum>

³⁷ Këshilli Gjyqësor i Kosovës, 2018, 'Raporti statistikor vjetor i gjykatave 2018 / Raporti vjetor statistikor i gjykatave 2019', në dispozicion në: <https://bit.ly/3rFhMP>

³⁸ Ramosaj, Besnik, "Re: Rikujtim_GLPS_Kerkesepër KGJK / Re: Reminder_GLPS_Kërkesë për KGJK". Mesazh Liridon Salihut. 4 shkurt 2021.

2020, u pranuan 1907 dhe 1949 u zgjidhën. Në shifrat mujore, numri mesatar i çështjeve të zgjidhura është 27 raste në departamentin për çështje administrative.³⁹ Edhe pse shkalla e efikasitetit të departamentit për Çështje Administrative u ul në vitin 2019, ajo mbeti e kënaqshme. Nuk ka të dhëna të ndara në dispozicion vetëm në lidhje me divizionin fiskal të departamentit.

Sipas të njëjtit raport vjetor nga KGJK, koha mesatare për të zgjidhur një çështje në dy departamentet e mësipërme (për çështje komerciale dhe për çështje administrative) është afërsisht tre vjet. Konkretisht, duke ndjekur shifrat e vitit 2020, 1,033.00 ditë për departamentin për çështje komerciale dhe 998.00 ditë për departamentin për çështje administrative.⁴⁰

Paralelisht, sipas **të dhënave tona të marra nga formula dhe indikatorët e Komisionit Evropian për Efikasitetin e Drejtësisë (CEPEJ)**, koha e nevojshme për të zgjidhur një çështje (e quajtur gjithashtu Koha ne Dispozicion ose KD) në departamentin për Çështjet Komerciale është 933 ditë (ose 2 vjet e 6 muaj). Ndërsa koha e nevojshme për të zgjidhur një çështje në departamentin e çështjeve administrative është 1,1188 ditë (ose 3 vjet e 2 muaj). Formula e përdorur sipas indikatorëve CEPEJ konsiston në ndarjen e numrit të çështjeve në pritje në fund të një periudhe të caktuar me numrin e çështjeve të zgjidhura brenda asaj periudhe, te shumëzuar me 365.⁴¹

Të dy grupet e të dhënave dukshëm nuk përputhen: KD e departamentit për Çështjet Komerciale është më e gjatë në të dhënat e KGJK-së sesa sipas formulës CEPEJ, ndërsa KD e departamentit për Çështje Administrative është më e shkurtër në të dhënat e KGJK-së sesa në rezultatet sipas treguesve të CEPEJ. Në fund të fundit, për të krahasuar rezultatet nga Gjykata Themelore në Prishtinë ne departamente të ndryshme, duhet të mbështetemi në të dhënat zyrtare të pranishme në raportin e KGJK-së.

Duke parë departamentet e tjera, vërejmë se afërsisht e njëjta kohë është e nevojshme për të zgjidhur një çështje në departamentin e Krimeve të Rënda të Gjykatës Themelore të Prishtinës, e cila, sipas të dhënave zyrtare, është 874.00 ditë. Ajo që është më shqetësuese është periudha kohore e nevojshme për të zgjidhur një çështje civile në procedurën e kontestuar, e cila sipas të dhënave zyrtare është 1,957.00 ditë. Për më tepër, për procedurat e jokontestimore duhen mesatarisht 1,166.00 ditë. Duke marrë parasysh shifrat e departamenteve të tjera, departamenti për Çështje Komerciale dhe departamenti për Çështje Administrative kanë një **pozitë më të mirë statistikore**.

Si e tillë, gjetjet e analizës për drejtësinë komerciale të RFSSL-se lidhur me periudhën e gjatë kohore për marrjen e vendimit **nuk argumentohen sa duhet për të justifikuar krijimin e një gjykate të specializuar**. Nëse një gjykatë e specializuar komerciale do të ngrihej për këtë arsye, atëherë e njëjta linjë mendimi do të kërkonte krijimin e gjykatave të tjera të specializuara për krimin e organizuar, korrupsionin dhe për shembujt e mosmarrëveshjeve ne shërbimin civil. Departamentet e specializuara komerciale dhe administrative brenda Gjykatës Themelore në Prishtinë dhe Gjykatën e Apelit tashmë janë themeluar siç duhet në dritën e rëndësisë së çështjeve komerciale dhe administrative. Për më tepër, gjersa mosmarrëveshjet e shërbimit civil gjithashtu përfaqësojnë një temë shumë të rëndësishme gjithashtu, çështjet mbeten të trajtuara nga departamenti për Çështje Administrative dhe nuk ka as iniciativë për krijimin e një gjykate të specializuar. Ky dokument vërteton se argumenti kohor i përdorur në favor të krijimit të Gjykatës Komerciale nuk ka ndonjë bazë të fortë.

---

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ministria e Drejtësisë. 'Drejtësia për zhvillim: Shënim i politikave për drejtësinë komerciale'. Prill 2019.

⁴¹ Këshilli i Evropës. Raporti i Vlerësimit të Sistemeve Gjyqësore Evropiane CEPEJ '. 2020. Në dispozicion në: <https://bit.ly/3zEnpw0>

b) A është cilësia e aktgjyqimeve të paraqitura një problem për drejtësinë komerciale?

Problemi i dytë i argumentuar nga RFSSL-se është mungesa e cilësisë së aktgjyqimeve të shqiptuara. Përfundimi i tyre është bazuar në një vlerësim të BERZH-it lidhur me vendimet komerciale gjyqësore në Kosovë. Vlerësimi konkludoi se cilësia dhe parashikueshmëria e vendimeve gjyqësore në çështjet e së drejtës komerciale është përgjithësisht e dobët dhe me arsyetim të dobët. Dokumenti i politikave RFSSL e gjykon atë si **rezultat te mungesës së njohurive dhe përvojës së gjyqtarëve në fushat e specializuara të ligjit**.⁴² Kjo është me të vërtetë e pamohueshme dhe një çështje mbizotëruese, jo vetëm për gjyqtarët e angazhuar në trajtimin e çështjeve komerciale, por për të gjithë sistemin në tërësi.

Ky është një problem i cili duhet adresuar duke përmirësuar procesin e vlerësimit të performancës së **KGJK-së dhe trajnimin e gjyqtarëve në Akademinë e Drejtësisë**. Së pari, KGJK-ja është përgjegjëse për vlerësimin individual të performancës së gjyqtarëve çdo tre vjet. Me kalimin e viteve, të gjithë gjyqtarët kanë marrë vlerësim të mirë, shumë të mirë ose të shkëlqyeshëm dhe nuk ka pasur asnjë rast shkarkimi bazuar në paaftësinë e gjyqtarit. Për më tepër, për shkak se mandati i Akademisë së Drejtësisë përfshin zhvillimin e trajnimeve dhe nevojave bazuar në kërkesat e KGJK-së, **mungesa e problemit të cilësisë qëndron më shumë në adresimin e tij brenda KGJK-së sesa në krijimin e një gjykate të specializuar**. Në fund të fundit, vetëm për shkak se një gjykatë do të emërohet sipas një teme të caktuar dhe do të themelohet si e specializuar nuk garanton specializimin e duhur të gjyqtarëve. Kjo për faktin se të gjithë gjyqtarët do të marrin trajnim nga Akademia e Drejtësisë, të njëjtin trajnim që ndjekin gjyqtarët aktualë, dhe në përputhje me sistemin e vlerësimit të performancës të KGJK-së.

c) A korrespondon struktura ekzistuese e gjykatës me zhvillimin e legjislacionit komercial?

Problemi i tretë i identifikuar nga RFSSL është struktura ekzistuese e gjykatës e cila pretendohet se nuk korrespondon me zhvillimin e legjislacionit komercial dhe aktivitetit të biznesit privat. Më konkretisht, rregullimi aktual konsiderohet problematik në sigurimin e juridiksionit mbi çështjet që lidhen me çështjet fiskale dhe tatimore, konkurrencën dhe ankesat kundër vendimeve të Komitetit të Auditimit të Prokurimit, Agjencisë së Regjistrimit të Kompanive dhe Agjencisë së Pronës Intelektuale nën departamentin administrativ. Struktura e lartpërmendur në lidhje me juridiksionin e departamentit për çështje administrative u detyrohet institucioneve publike që janë palë e mosmarrëveshjes.

Është e rëndësishme të theksohet **searsyetimi prapa themelimit të Gjykatës Komerciale** është specializimi i gjyqtarëve për të gjykuar kontestet komerciale jo konfliktet administrative. Më tej është propozuar që gjyqtarët e gjykatës të vendosin për kontestet private dhe publiko/private, ose procedurat administrative dhe kontestimore – ky rregullim bie ndesh me *ratione materia* të Gjykatës. Nëse ndiqet ky propozim, Gjykata Komerciale do të prodhojë gjyqtarë që dëgjojnë çështjet komerciale dhe konfliktet administrative, përderisa, në parim, ka **dallime të konsiderueshme midis ligjit civil/komercial dhe administrativ**. E drejta komerciale përfaqëson rregullat dhe parimet ligjore që mbajnë transaksionet komerciale dhe organizatat e biznesit,⁴³ ndërsa e drejta administrative është organi i ligjit që merret me krijimin, detyrat dhe kompetencat e mjeteve juridike në dispozicion kundër agjencive të autorizuara në degën ekzekutive të qeverisë.⁴⁴ Statusi i palëve të përfshira, për shembull, ndryshon midis dy llojeve të

⁴² Ibid.

⁴³ “E drejta komerciale”, Fjalor Ligjor Merriam Webster.com, Merriam-Webster, në dispozicion në: <https://bit.ly/3x7Od6s>.

⁴⁴ “E drejta administrative”, Fjalori Merriam Webster.com, Merriam-Webster, në dispozicion në: <https://bit.ly/3x6XifD>

ligjit: E drejta komerciale ka të bëjë vetëm me palët private (persona fizikë dhe juridikë) dhe e drejta administrative ka të bëjë me palët private dhe autoritetet publike, siç janë personat fizikë dhe juridikë nga njëra anë dhe një autoritet publik nga ana tjetër. Prandaj, një mosmarrëveshje komerciale midis dy personave juridikë privatë në thelb është e ndryshme nga mosmarrëveshjet midis një personi juridik privat dhe një institucioni publik. Për të dëgjuar çështjet që përfshijnë një autoritet publik, kërkohet që të ketë njohuri të specializuara në ligjin dhe procedurën administrative, të ndryshme nga ajo në lidhje me mosmarrëveshjet midis njësive private. E drejta e një pale që pretendohet të jetë shkelur nga një institucion publik bie nën shtyllën e dytë të drejtësisë, e cila ka të bëjë me drejtësinë administrative sesa atë të drejtësisë.

Prandaj, ideja e konsolidimit të juridiksionit për të zgjidhur çështjet komerciale midis dy personave juridik privat dhe midis një personi juridik privat dhe një institucioni publik në një gjykatë, me gjyqtarë të përbashkët, bie ndesh me arsyetimin e themelimit të një gjykate të specializuar komerciale.

III. A ËSHTË THEMELIMI I GJYKATËS KOMERCIALE OPSIONI MË I MIRË?

Siç argumentohet në seksionin e mëparshëm, çështjet që kanë të bëjnë me periudhën kohore për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve komerciale, cilësia e aktgjykimeve të shqiptuara dhe struktura aktuale e sistemit gjyqësor janë të pamjaftueshme për të justifikuar krijimin e një gjykate të re. Kur propozojnë një ndërmarrje kaq të madhe, autoritetet duhet të marrin në konsideratë efektin që do të ketë në sistemin e përgjithshëm të drejtësisë të Kosovës. Pasi të merren në konsideratë, politikë-bërësit duhet të vendosin nëse përfitimet i tejkalojnë dëmet përpara se të vazhdojnë.

Në përputhje me këtë, më poshtë ne paraqesim një diskutim të hollësishëm të pasojave të krijimit të një Gjykate Komerciale, alternativave të tjera për zgjidhjen e problemeve të identifikuar dhe rrugën përpara. Për referencë, diskutimi në lidhje me themelimin e Gjykatës Komerciale mbështetet në atë se si MD e parashikoi këtë në projektligjin aktual për Gjykatën Komerciale.

a) Krijimi i Gjykatës Komerciale do të ndikonte në të drejtën për një gjykim të drejtë

Ligji për Gjykatën Komerciale përcakton se Gjykata do të veprojë si gjykatë e shkallës së parë dhe të dytë përmes krijimit të dy dhomave. Shkalla e parë do të gjykojë mosmarrëveshjet të cilat fillojnë nga kërkesat, dhe shkalla e dytë do të vendosë në bazë të ankesave të ushtruara kundër aktgjykimeve dhe vendimeve të shkallës së parë. Ky dokument argumenton se rregullimi i propozuar shkel të drejtën për një gjykim të drejtë në lidhje me të drejtën për ankesë.

E drejta e ankimit është një parim i përgjithshëm i ligjit - neni 14 (5) i Paktit Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike (ICCPR) parashikon të drejtën për ankesë nga një gjykatë më e lartë sipas ligjit. Në kuptimin e saj të përgjithshëm, e drejta për ankesë përfshin të drejtën e një individi për të apeluar vendimin e një gjykate më të ulët në një më të lartë. Kjo e drejtë është pra një e drejtë procedurale e cila, në teorinë juridike, njihet si mjet juridik i cili lejon rishikimin e vendimeve gjyqësore nga një gjykatë më e lartë. E drejta e ankimit garantohet gjithashtu nga parimet e njohura të sistemit gjyqësor: parimi i procesit të rregullt gjyqësor i referohet një gjykimi të drejtë, i cili përfshin një gjykim të drejtë, përfaqësim ligjor të kualifikuar dhe, në veçanti, mundësinë e ankimit.

Në Kosovë, parimi i mirënjohur i procesit të rregullt ligjor është parashikuar në nenin 31 të Kushtetutës (e drejta për një gjykim të drejtë dhe të paanshëm). Artikulli përcakton se një nga garantitë procedurale të një gjykimi të drejtë është e drejta e ankimit. Për më tepër, e drejta e ankimit është një e drejtë kushtetuese e garantuar nga neni 102, i cili parashikon të drejtën e

ankimit të një vendimi gjyqësor të një gjykate më të lartë si një nga parimet e sistemit gjyqësor. Neni 102 përcakton gjithashtu parimin e dualitetit të gjykatave, duke detyruar që në të gjitha rastet të ketë një gjykatë më të lartë që do të rishikojë vendimin e gjykatës së shkallës së parë. E drejta për t'u ankuar në një gjykatë më të lartë garantohet gjithashtu nga neni 21 i Ligjit për Gjykatat, i cili përcakton që të gjitha ankesat e paraqitura kundër vendimeve të Gjykatave Themelore të pranohen nga Gjykata e Apelit. Ligji për Gjykatat tregon se Kuvendi ka pasuruar fjalën e Kushtetutës, duke marrë parasysh që ligji nuk mund të rregullojë përmbajtjen e së drejtës por vetëm realizimin e saj. Për më tepër, e drejta për ankesë përfshin gjithashtu **të drejtën për të pasur një organ të pavarur që shqyrton ankimin**. Ligji për Gjykatat e dallon gjykatën themelore nga Gjykata e Apelit dhe garanton pavarësinë e secilës prej tyre në gjykimin e çështjeve duke vendosur gjykatën e shkallës së dytë në një institucion tjetër.

Nga ana tjetër, projektligji për Gjykatën Komerciale ndjek modelin jo ortodoks të përdorur në Dhomën e Posaçme të Gjykatës Supreme të Kosovës për çështje që lidhen me Agjencinë e Privatizimit, shpesh të kritikuar si të pasuksesshme. Projektligji për Gjykatën Komerciale përcakton që ankesat vendosen nga gjyqtarët e dhomave të shkallës së dytë, por nga e njëjta gjykatë me gjyqtarët e dhomave të shkallës së parë - nuk është bërë ndarje e qartë midis dy instancave. Kjo është një shkelje e drejtpërdrejtë e rregullit që ankesat vendosen nga një gjykatë më e lartë, e pavarur dhe e paanshme nga gjykata e shkallës së parë. Në fakt, termi "gjykatë e lartë" theksohet si në të drejtën kombëtare ashtu edhe në të drejtën ndërkombëtare duke pasur parasysh rolin kryesor të parimit të dualitetit të gjykatave në garantimin e një gjykimi të drejtë.

Një rregullore e tillë nuk ofron nivelin e pavarësisë të kërkuar nga sistemi gjyqësor i Kosovës. E drejta e ankimit si e drejtë individuale e garantuar dhe e përcaktuar për ushtrimin e një gjykate të shkallës së dytë është vendosur në sistemin gjyqësor të Kosovës dhe, përpjekjet për të mohuar shkeljen e parimit të dualitetit të gjykatave, një parim i vendosur mirë në shtetet demokratike.

b) Krijimi i Gjykatës Komerciale mund të ndikojë në parimin e uniformitetit të ligjit

Ligji për Gjykatën Komerciale përcakton që gjykata në kontestet komerciale do të veprojë si gjykatë e shkallës së parë dhe të dytë për të gjithë personat juridikë dhe fizikë në Republikën e Kosovës, përfshirë organizatat e biznesit siç përcaktohet në Ligjin në fuqi për Shoqëritë Tregtare, në mosmarrëveshjet e biznesit.⁴⁵ Kështu, të gjitha mosmarrëveshjet afariste dhe administrative të iniciuara nga organizatat e biznesit bien në juridiksionin e gjykatës. Çdo mosmarrëveshje midis organizatave të biznesit, organizatave të biznesit dhe njësive publike dhe të gjitha konfliktet administrative të organizatave të biznesit (përfshirë mosmarrëveshjet administrative të iniciuara nga organizatat e biznesit kundër vendimeve në lidhje me lejet, liçencat ose ndonjë kompetencë brenda kompetencave të një organi publik kombëtar, përfshirë vetëqeverisjen lokale), përcaktohen si mosmarrëveshje biznesi sipas projektligjit.⁴⁶ Me fjalë të tjera, ndryshe nga modeli aktual, **të gjitha konfliktet administrative të iniciuara nga një organizatë biznesi hyjnë në juridiksionin e Gjykatës Komerciale**, dhe të gjitha konfliktet administrative të iniciuara nga individë mbeten brenda juridiksionit të Departamentit të Çështjeve Administrative. Nuk është shumë e qartë nën juridiksionin e kujt bien kërkesat e institucioneve publike.

Rregullimi i propozuar do të fragmentonte të njëjtën degë të ligjit në dy pjesë dhe do të kërcënojë zbatimin e ligjit duke dis-harmonizuar zbatimin e tij. Për shembull, një individ mund të

⁴⁵Ministria e Drejtësisë. Projektligji për Gjykatën Komerciale. Neni 1. Shtator 2020. Në dispozicion në: <https://bit.ly/3i7lnP3>

⁴⁶Ministria e Drejtësisë. Projektligji për Gjykatën Komerciale. Neni 4 dhe 13. Shtator 2020. Në dispozicion në: <https://bit.ly/3rCJNmX>

apelojë dhe të paraqesë një kërkesë për konflikt administrativ kundër Administratës Tatimore në Departamentin e Çështjeve Administrative, dhe interpretimi i departamentit ndryshon nga interpretimi i Gjykatës Komerciale kur vendos për një situatë të ngjashme. Kjo rregullore do të krijonte mospërputhje dhe do të ndikonte drejtpërdrejt në të drejtën për një gjykim të drejtë duke mos qenë në përputhje me pritjet e paditësit - e njëjta shkak mund të mos prodhojë të njëjtin efekt në rrethana të ngjashme. Një shembull i dytë mund të jetë procedura për të aplikuar për një leje ndërtimi: nëse një individ dëshiron të paraqesë një kërkesë kundër organit publik, duhet ta paraqesë atë në departament. Nëse një organizatë biznesi, për shembull një kompani ndërtimi, dëshiron të paraqesë një kërkesë kundër organit publik, ajo duhet ta paraqesë atë në Gjykatën Komerciale - çfarë ndodh kur është organi publik (Ministria e Punëve të Brendshme) i cili dëshiron të paraqesë një kërkesë kundër organit publik për mohimin e kërkesës së tyre për leje ndërtimi? A duhet ta gjykojë Gjykata Komerciale çështjen apo duhet të themelohet një gjykatë tjetër bazuar në statusin e kërkuarit? Nga ana tjetër, të dy palët (individit dhe organizata e biznesit) janë të prirur për të njëjtat rregulla ligjore dhe detyrime, dhe konkurrenca e njëjtë do të vendoset nga departamenti dhe Gjykata Komerciale. Si i tillë, kontesti është i një natyre administrative i bazuar plotësisht në të drejtën administrative, dhe kështu është e pakuptimtë për të sjellë një konflikt administrativ në një gjykatë komerciale duke konsideruar juridiksionin e çështjes është krejtësisht e ndryshe.

Për më tepër, ajo që ndikon drejtpërdrejt në të drejtën për një gjykim të drejtë është rregullimi i sistemit të ankesave të parashikuar në projektligj, i cili është krejtësisht i ndryshëm nga ai i parashikuar në Ligjin për Gjykatat. Një individ i cili paraqet kërkesën në departament do të ketë mekanizma dhe mjete të ndryshme ligjore sesa organizata e biznesit që paraqet kërkesën e saj në gjykatën komerciale. Kjo **promovon një situatë diskriminuese në vetvete**. Projektligji kufizon juridiksionin e Gjykatës Supreme për të rishikuar vendimet e dhomave të shkallës së parë dhe të dytë të Gjykatës Komerciale - duke kufizuar juridiksionin e gjykatave të rregullta dhe të drejtat e palëve, pa ndryshuar bazën origjinale ligjore, gjë e cila ngre shqetësimet në lidhje me parimin e sigurisë juridike dhe parashikueshmërisë.

Si përfundim, e drejta për një gjykim të drejtë ndikohet drejtpërdrejt në krijimin e një gjykate bazuar në statusin e kërkuarit. Gjykatat krijohen bazuar në juridiksionin aktual - gjykatat duhet të përqendrohen në natyrën e padisë, jo në atë se kush e paraqit atë. Në këtë rast të veçantë, nuk ka siguri të interpretimit ligjor që ndikon në procesin e ndërtimit të praktikës gjyqësore në zgjidhjen e konflikteve administrative të së njëjtës natyrë.

c) **Kosova nuk ka një ndarje të qartë midis juridiksionit civil dhe komercial**

Ligji civil i Kosovës rregullon çështjet komerciale, duke pasur parasysh që drejtësia komerciale është pjesë integrale e së drejtës civile. Megjithatë zhvillimi i një kornize moderne të legjislacionit komercial ka qenë pjesë e shumë reformave të sundimit të ligjit, **legjislacioni komercial mbetet një risi për korpusin e ligjeve**.

Për më tepër, ekziston ende një mungesë e madhe e ligjeve që do të krijonin legjislacion gjithëpërfshirës për çështjet komerciale. Nga ana tjetër, **zbatimi i pamjaftueshëm i ligjeve ekzistuese** ka kontribuar në krijimin e paqartësive të shumta në praktikë. Prandaj, përcaktimi i kufijve midis juridiksioneve materiale është një sfidë e madhe në praktikë. Duhet kohë për të krijuar një precedent se si të zgjidhen kufijtë e juridiksionit material midis çështjeve civile dhe komerciale. Prandaj, krijimi i një Gjykate Komerciale me juridiksion material të përzier dhe pa legjislacion gjithëpërfshirës komercial mund të shkaktojë **mbivendosje midis çështjeve civile dhe komerciale**. Pa një legjislacion të ngritur precedent ose të qartë që përkrah kufijtë e çështjeve civile dhe komerciale, ka të ngjarë që palët do të kapen nga kaq shumë paqartësi sa do të dilnin më shumë probleme sesa zgjidhje.

d) Krijimi i Gjykatës Komerciale do të krijonte një gjyqësor të shkëputur dhe do të dëmtonte integritetin unitar të sistemit të apelit

Krijimi i një gjykate speciale për çështjet komerciale do të vendoste më tej një precedent delikat duke pasur parasysh atmosferën politike të vendit. Marrëveshja e Brukselit krijoi një divizion të pashembullt të Gjykatës së Apelit të themeluar në Mitrovicë, e cila krijoi një gjyqësor të veçantë për një pjesë të caktuar të vendit.⁴⁷ **Krijimi i një ndarjeje të tillë përgjatë vijave etnike ka ndryshuar juridiksionin unik** të Gjykatës së Apelit me qendër në Prishtinë, e cila ka juridiksion territorial në të gjithë Kosovën dhe strukturën organizative të sistemit gjyqësor të Kosovës. Aktualisht, të gjitha ankesat kundër vendimeve të Gjykatës Themelore në Mitrovicë merren nga Divizioni i Gjykatës së Apelit në Mitrovicë. Krijimi i tij shkatërroi sistemin e unifikuar të ankesave dhe në vend të kësaj krijoi një entitet të bazuar në përkatësinë etnike. Për më tepër, krijimi i tij krijoi një problem territorial të juridiksionit të mbivendosur midis Gjykatës së Apelit në Prishtinë dhe Divizionit të Gjykatës së Apelit në Mitrovicë. Kthimi në temë, opsioni i propozuar për të përfshirë një departament të apelit brenda Gjykatës Komerciale është i ngjashëm me krijimin e divizionit të Gjykatës së Apelit në Mitrovicë. **Gjykata Komerciale duhet të jetë një pjesë unike e sistemit gjyqësor kosovar** - përndryshe, në vend që të siguronte zgjidhje për problemet e identifikuar, ajo do të krijonte probleme kushtetuese. Edhe pse qëllimi i krijimit të Gjykatës Komerciale mbështetet në çështjet në fjalë dhe jo në përkatësinë etnike, kjo analizë argumenton se si Gjykata Komerciale ashtu edhe Divizioni i Gjykatës së Apelit i themeluar në Mitrovicë janë të tepërta - të dyja krijojnë një gjyqësor të veçantë dhe dëmtojnë integritetin e sistemit unitar të apelit.

Si përfundim, krijimi i Gjykatës Komerciale në përgjithësi dhe sipas projektligjit **krijon më shumë probleme sesa zgjidhje për sistemin e drejtësisë**.⁴⁸ Në përgjithësi, nëse qëllimi i qeverisë është të përmirësojë qasjen në drejtësi për komunitetin e biznesit, qeveria duhet të ndryshojë qasjen dhe metodat e saj përndryshe përpjekjet e tyre nuk do të kenë ndonjë ndikim konkret.

e) A është një zgjidhje e mirë zgjerimi i juridiksionit të departamentit për çështje komerciale për të mbuluar një pjesë të mosmarrëveshjeve administrative, ku bizneset janë palë?

Gjetjet e RFSSL kanë renditur si opsioni të dytë dhe më pak të preferueshëm zgjerimin e juridiksionit të departamentit për çështje komerciale, në mënyrë që të mbulojë pjesërisht mosmarrëveshjet administrative ku bizneset janë palë. Dokumenti i RFSSL-se pak shpreson se ky opsion do të ndryshojë situatën në terren, për arsye se e njëjta kërkon përmirësim të bashkëpunimit ndër-ministror, strukturimin e menaxhimit, rregullat ndërmjet departamenteve dhe rekrutimin.

Për tu kthyer në argumentin e mësipërm në lidhje me **ratione materiae të departamentit për çështje komerciale i cili ndryshon nga ai për çështje administrative**, të njejtin mund ta zbatojmë këtu. Ekzistojnë ndryshime të konsiderueshme midis ligjit civil/komercial dhe administrativ, dhe midis mosmarrëveshjeve ku biznesi është një palë dhe institucionet publike tjetra. Nën këtë opsion të dytë të paraqitur nga gjetjet e RFSSL, juridiksioni thelbësor i departamentit për çështje komerciale do të përfshinte mosmarrëveshje administrative që përfshijnë kompani dhe organe publike, duke nënkuptuar një ndryshim të emrit dhe zgjerimin e juridiksionit për departamentin. Në këtë linjë, gjyqtarët do të duhet të jenë të specializuar në

⁴⁷Balkan Insight. 'Kosova dhe Serbia arrijnë marrëveshjen kryesore për gjyqësorin'. 2015. Në dispozicion në: <https://bit.ly/2VkJ9M6g>

⁴⁸Koha.net. 'Gjykata Komerciale : Shume probleme, pak zgjidhje', Nëntor 2020. Në dispozicion në: <https://bit.ly/3i6yAb6>

mosmarrëveshjet administrative. Prandaj, më shumë raste do të shtohen në departamentin për Çështje Komerciale dhe periudha kohore për të zgjidhur një çështje mund të rritet.

Ky dokument argumenton se ky opsion do të ishte në kundërshtim me bazat e zgjidhjes së problemeve ekzistuese të së drejtës komerciale, siç përcaktohet në RFSSL. Jo vetëm sepse do të rriste numrin e ditëve të nevojshme për të zgjidhur mosmarrëveshjen, sepse do të shtoheshin më shumë raste, por gjithashtu do të ulte cilësinë e vendimeve të marra nga departamenti komercial. Nëse gjyqtarët jo profesioniste në mosmarrëveshjet administrative diskutojnë për këtë çështje, kjo do të **dëmtonte strukturën e krijuar gjyqësore duke përzier juridiksionin** e Departamentit të Çështjeve Komerciale me juridiksionin e mosmarrëveshjeve administrative.

IV. RRUGA PËRPARA: Si tizgjidhimproblemet e drejtësisëkomercialenëKosovë?

Adresimi i problemeve të drejtësisë komerciale në vend nuk është një detyrë e lehtë. Problemet mbizotëruese të sistemit gjyqësor kosovar - periudha kohore e nevojshme për të zgjidhur mosmarrëveshjet, mungesa e specializimit të gjyqtarëve dhe mungesa e cilësisë së vendimeve të marra - nuk janë të përqendruara vetëm në drejtësinë komerciale. Për t'i adresuar ato, **duhet të zbatohet një reformë thelbësore në të gjithë sistemin gjyqësor të Kosovës**. Nëse qëllimi i qeverisë është të rrisë efikasitetin e sistemit të drejtësisë në trajtimin e çështjeve komerciale, të ndikojë pozitivisht në sektorin privat dhe të tërheqë investime të huaja direkte për të nxitur prosperitetin, qeveria duhet të ofrojë mjete për të adresuar problemet ekzistuese dhe jo për të krijuar probleme të reja. Deri më tani tendenca ka qenë në gabimin e identifikimit të rrënjës së problemit duke identifikuar dhe shënjestruar çështje sipërfaqësore në vend të problemeve thelbësore.

Prej kohësh është argumentuar se thelbi i mosfunksionimit të duhur të sistemit të drejtësisë është sjellja njerëzore, jo struktura ose ligjet apo procedurat. Kjo i referohet drejtësisë komerciale, ku **bëhet fjalë për profesionalizëm dhe vullnet**. Një zgjidhje që adreson në mënyrë adekuate këtë pretendim duhet të rishikojë reputacionin profesional të gjyqtarëve dhe të ndërtohet një më i mirë atje. Zgjidhja duhet të sigurojë **rritjen e profesionalizmit të gjyqtarëve në çështjet komerciale**, pasi nuk mund të ketë përmirësim në drejtësinë komerciale të vendit nëse gjyqtarët vazhdojnë të emërohen me të njëjtin arsim dhe trajnim në çështje gjyqësore. Rritja e numrit të gjyqtarëve, ndërhyrja në juridiksionin e departamenteve gjyqësore dhe krijimi i një mekanizmi të ri ose ndryshimi i vendit nuk do të ndryshojë rezultatin përfundimtar - lëre më ta përmirësojë atë.

Problemi kryesor mbështetet në mungesën e profesionalizmit dhe specializimit që transferohet në vendime me cilësi të dobët. Nëse gjykatësit do të specializohen në fushat e caktuara, periudha totale e kërkuar për të zgjidhur një mosmarrëveshje do të shkurtohet. Në lidhje me këtë çështje, ekzistojnë dy **mundësi për të adresuar mungesën e specializimit të gjyqtarëve në mosmarrëveshjet komerciale**.

I. Alternativa e parë dhe më e dëshirueshme përqendrohet në **rritjen e kapacitetit profesional të gjyqtarëve pa ndryshuar strukturën e gjykatës**. Në mënyrë që të rritet performanca e përgjithshme e gjyqësorit, veçanërisht gjyqësori komercial i përqendruar në punën e gjyqtarëve që merren me çështje komerciale, duhet të sigurohet zhvillim dhe trajnim profesional efektiv. **Programet e trajnimit në Akademinë e Drejtësisë duhet të përditësohen** për të rritur kapacitetin profesional të gjyqtarëve në Departamentin e Çështjeve Komerciale.

Për më tepër, duke pasur parasysh që një nga problemet kryesore të identifikuara është numri i vogël i gjyqtarëve të angazhuar, rritja e numrit të gjyqtarëve do të ishte një mundësi e mirë. Për më tepër, gjyqtarët dhe nëpunësit e gjykatave duhet **të jenë në gjendje të shkëmbejnë informacione** mbi sistemin gjyqësor, çështjet ligjore dhe rolin gjyqësor të vendeve të tjera. Për ta lejuar këtë, KGJK-ja duhet të angazhohet në ndërtimin e partneriteteve me organet e tjera

gjyqësore për të siguruar që gjyqtarët e angazhuar në departamentin e çështjeve komerciale të kenë mundësinë të fitojnë njohuri të vlefshme për administrimin e drejtësisë komerciale nga vendet kryesore partnere (d.m.th. rregullimi i delegacioneve vizituese dhe/ose vendosjet e shkurtra).

Për më tepër, Ligji për Gjykatën duhet të ndryshohet në lidhje me juridiksionin e Kryetarit të Gjykatës Themelore në Prishtinë. Nëse një kryetar me ekspertizë në çështjet komerciale është i rëndësishëm për përmirësimin e drejtësisë komerciale në vend, atëherë një kryetar i Departamentit të Çështjeve Komerciale mund të emërohet brenda Gjykatës Themelore në Prishtinë. Kjo pozitë e re do të kishte të njëjtat kompetenca si kryetari i gjykatës për sa i përket departamentit të çështjeve komerciale, por brenda gjykatës. Kjo do të angazhonte kryetarin në të gjitha çështjet në lidhje me departamentin dhe do ta lejonte që ai/ajo t'i përfaqësonte ata përpara kryetarit të gjykatës dhe KGJK-se, nëse do të ishte e nevojshme.

2. Një tjetër alternativë është **ndryshimi i sistemit të rregullt gjyqësor duke vendosur mekanizma të rinj, siç është Gjykata Komerciale**. Kjo alternative nuk garanton domosdoshmërisht cilësi. Siç është argumentuar në dokument, projektligji për Gjykatën Komerciale është një kontradiktë e cila mund të pengojë zbatimin. Një **paradoks është i dukshëm** kur vëren se propozimi kërkon të krijojë një Gjykatë Komerciale për të rritur efikasitetin në trajtimin e çështjeve komerciale nga gjykatësit ekspertë dhe për të zvogëluar rrezikun e mosmarrëveshjeve ose humbjes së fitimit, por në të njëjtën kohë kërkon krijimin e një gjykate të centralizuar me kryetarin duke luajtur një rol kryesor në të gjitha çështjet.

Kjo alternativë do të kontribuonte vetëm në shembjen e sistemit. Për më tepër, **ky propozim nuk bazohet në prova**. Nuk është e qartë se si zbatimi i reformave të pjeshme kur çështjet komerciale trajtohen ndryshe nga çështjet administrative, civile dhe penale do të ishte më i dobishëm se sa shkatërrues për të gjithë sistemin gjyqësor.

Gjatë shqyrtimit të dy alternativave të përmendura më lart, qeveria duhet të ketë parasysh të metat dhe pasojat e dëmshme. Qeveria duhet të ketë parasysh që në vend që të përmirësojë sistemin e drejtësisë komerciale në Kosovë, kjo mund ta përkeqësojë atë duke bërë zgjedhjen e gabuar. Në mënyrë të ngjashme, nëse një politikë miratohet, Qeveria duhet të sigurojë që ajo të mos dobësojë të gjithë sistemin gjyqësor të Republikës së Kosovës.

Analiza e Politikave

Analizat e Politikave janë raporte që diskutojnë politikat publike dhe që synojnë të ndikojnë në vendimmarrje, si në nivelin lokal ashtu edhe në atë qendror të qeverisjes. Qëllimi i Analizës së Politikave është të adresojë një problem të veçantë, më në thellësi, të shqyrtoj argumentet e ndërlidhura me politikën përkatëse, dhe të analizojë zbatimin e saj. Përmes Analizës së Politikave, Grupi për Studime Juridike dhe Politike synon të stimulojë debat më të gjërë dhe gjithëpërfshirës mbi çështjen e dhënë, si dhe të ofroj zgjidhje të informuara dhe rekomandime për ndryshimin e politikave publike relevante, kryesisht drejtuar aktorëve dhe grupeve të interesit.

**GROUP FOR LEGAL
AND POLITICAL
STUDIES**

legalpoliticalstudies.org